

Дорош М. І.

здобувач освіти другого (магістерського) рівня,
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

АУДИТОРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО КОМПЛАЄНСУ

Податкова система будь-якої держави функціонує не лише через сукупність законодавчих норм і контрольних повноважень фіскальних органів, а й завдяки здатності платників податків усвідомлено виконувати свої податкові зобов'язання. У цьому сенсі податковий комплаєнс слід розглядати як складний соціально-економічний феномен, що формується на перетині правового регулювання, управлінських рішень і внутрішньої культури ведення бізнесу. Його ефективність значною мірою залежить від наявності дієвих механізмів внутрішнього контролю, серед яких аудиторський контроль посідає особливе місце [1-2].

На відміну від суто фіскального нагляду, аудит у системі податкового комплаєнсу орієнтований передусім на попередження порушень, а не на їх формальне виявлення постфактум. Він дає змогу оцінити не лише правильність відображення податкових операцій у звітності, а й логіку прийняття управлінських рішень, що впливають на формування податкових зобов'язань [3]. Саме тому аудиторський контроль поступово трансформується з інструменту перевірки у складову стратегічного управління податковими ризиками підприємства.

Важливо підкреслити, що аудиторський контроль у системі податкового комплаєнсу не обмежується технічною перевіркою податкових розрахунків. Його функціональне призначення значно ширше і охоплює аналіз ефективності внутрішніх контрольних процедур, оцінку відповідності податкової політики

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

підприємства чинному законодавству та формування рекомендацій щодо вдосконалення системи податкового управління. Такий підхід сприяє підвищенню рівня прозорості фінансово-господарської діяльності та формуванню довіри між бізнесом і державою (табл. 1).

Таблиця 1

**Особливості аудиторського контролю в системі податкового
комплаєнсу**

Ознака	Характеристика
Цільове спрямування	Забезпечення дотримання податкового законодавства та зниження ймовірності податкових порушень
Превентивний характер	Орієнтація на попередження помилок і ризиків до моменту застосування фіскальних санкцій
Об'єкт контролю	Податкові зобов'язання, податкова звітність, внутрішні процедури податкового обліку
Суб'єкти здійснення	Внутрішні аудитори або незалежні аудиторські фірми
Інформаційна база	Дані бухгалтерського та податкового обліку, первинні документи, внутрішні регламенти
Аналітична спрямованість	Оцінка податкових ризиків і виявлення потенційних зон порушень
Консультативна функція	Формування рекомендацій щодо вдосконалення податкової політики підприємства
Регулярність проведення	Здійснюється на системній основі відповідно до внутрішніх процедур
Рівень інтеграції	Є складовою загальної системи корпоративного управління та внутрішнього контролю
Очікуваний результат	Підвищення рівня податкового комплаєнсу та фінансової прозорості діяльності

Джерело: сформовано на основі [1-7]

Особливе значення аудиторського контролю в системі податкового комплаєнсу проявляється в умовах нестабільності податкового законодавства та ускладнення механізмів податкового адміністрування в Україні. За таких обставин аудит виступає ефективним інструментом адаптації суб'єктів господарювання до змін регуляторного середовища та сприяє формуванню обґрунтованої податкової поведінки, заснованої на принципах прозорості та відповідальності.

Отже, аудиторський контроль у системі податкового комплаєнсу слід розглядати як стратегічний елемент сучасного податкового управління, що забезпечує баланс між фіскальними інтересами держави та економічною безпекою платників податків. Подальший розвиток і вдосконалення аудиторських практик у цьому напрямі є важливою умовою підвищення ефективності податкової системи України та запобігання ухиленню від оподаткування в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

8. Бойко С., Дем'яненко Т., Корнієнко М. Теоретична архітектура податкового комплаєнсу платників податків. *Ефективна економіка*. 2023. №11. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2524>
9. Коломієць П. Погляди науковців стосовно комплаєнсу як елементу податкової безпеки України. *Право і суспільство*. 2020. №2. С. 258-263
10. Олендій О., Назарова К., Нежива М., Мисюк В., Міщенко В., Русин-Гриник Р. Податковий аудит для забезпечення процвітання бізнесу: тенденції та перспективи. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 4(51). С. 80–90. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4069>
11. Панасюк В. М. Штучний інтелект як інструмент підвищення ефективності аудиторських перевірок в Україні. *Ефективна економіка*. 2025. № 11. С. 47-64.

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

12. Панасюк В., Кулик Р. Інтеграція штучного інтелекту у систему аудиту України: національні особливості та європейський вектор. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 3. С. 11-21.

13. Податковий комплаєнс та основні елементи управління комплаєнс-ризиками: бачення ОЕСР та МВФ. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/228168_podatkoviy-komplans-ta-osnovn-elementi-upravlnnya-komplans-rizikami-bachennya-oesr-ta-mvf

14. Податковий комплаєнс: Шлях до європейської податкової системи згідно з Національною стратегією доходів. URL: <https://sumy.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/908056.html>